

HASTA MAHREMİYETİ

HAZIRLAYAN:Eğitim Hemşiresi Evren
GÜVEN

HASTA MAHREMİYETİ

Hasta mahremiyeti: Başkaları tarafından kişinin beden, his, düşünce ya da kendisi veya ilişkilerine ait bilgilerine erişmenin sınırlanması anlamına gelmektedir.

- Hastalara ait gizlilik, gizli olma durumunu ifade eder.
- **Hastaların mahrem alanlarına girme gücü** tedavi ile birebir ilgilenen hekim ve sağlık çalışanlarındadır.
- Hekimler ve sağlık çalışanları hastaların kimse tarafından bilinmeyen hatta hastanın kendisinin bile bilmediği sırlarına erişmektedir. **Bu nedenle mahremiyete saygı gösterilmesi esastır.**

- Sağlık çalışanları tüm hastaların muayene, tetkik, bakım ve tedavi gibi hizmet süreçlerinde hasta mahremiyetinin korunmasını amaçlamaktadır.
- **Hasta mahremiyeti aynı zamanda insana saygı ilkesidir.**

Hasta mahremiyeti Hasta Haklarının en temel konusunu teşkil etmektedir. **Hasta Hakları Yönetmeliğinin 21.maddesinde** yer alan ‘**Hastanın mahremiyetine saygı gösterilmesi esastır, hasta mahremiyetinin korunmasını açıkça talepte edebilir.**’ ibaresi yer almaktadır.

Gerek özel hayatın mahremiyeti gerekse de hasta mahremiyeti hukuki anlamda teminat altına alınmıştır. Yasal düzenlemeler sağlık personeline hasta mahremiyetini koruma zorunluluğu getirmektedir. Hastaların mahremiyetine saygılı olmak **etik, ahlaki ve bazen toplumsal sorumluluk** olarak karşımıza çıkmakta, hatta toplumsal bilinç yaratmayı da zorunlu hale getirmektedir.

Bireyin kendi durumu ile ilgili maddi ve manevi varlıklara, yine kendisiyle ilgili tüm bilgilere, öteki bireylerin erişimine engel koyduğu noktada mahremiyet başlamaktadır. Hasta mahremiyeti kavramını Dünya Sağlık Örgütü “**Bireyin kişisel sağlık bilgilerine erişebilmeyi belirleme hakkı**” şeklinde tanımlamıştır.

Sağlık kuruluşlarında hasta mahremiyeti uygulamaları yapılandırılırken bütün boyutlar ele alınmalıdır.

- Bilişsel Mahremiyet
- Fiziksel Mahremiyet
- Psikolojik Mahremiyet
- Sosyal Mahremiyet

Polikliniklerde Mahremiyet Uygulamaları

1. Kurumunuzda poliklinik odasında muayene alanı paravanla tam olarak ayrılmış ya da hasta muayene sedyesi etrafı perde ile tam olarak kapanabilen tasarımda olmalıdır.
2. Kurumunuzda poliklinikte hasta varken aynı zamanda başka bir hasta alınmamalıdır.
3. Poliklinik odasında doktor dışında **kimselerin (Hemşire, sekreter, personel vb.) olmamasını isteme hakkı vardır.**
4. Poliklinik odasında hastanın verdiği bilgileri **üçüncü kişilerin duyması engellenmelidir.**
5. Poliklinik odasında kontrolsüz girişlerin önlenmesi için kapının dışarıdan açılması engellenmelidir.

Doktor Odalarında Mahremiyet Uygulamaları

1. Doktor odasında muayene alanı paravan vb. ile ayrılmış olmalıdır.
2. Doktor odasında hasta varken aynı zamanda başka bir hasta veya yardımcı personel alınmamalıdır.
3. Doktor odasında hastanın verdiği bilgileri üçüncü kişilerin duyması engellenmelidir.
4. Doktor odasına kontrolsüz girişlerin önlenmesi için kapının dışarıdan açılması engellenmelidir.

Görüntüleme Birimlerinde Mahremiyet Uygulamaları

1. Her bir görüntüleme odasında ayrı bir soyunma odası veya paravanla ayrılmış ayrı bir bölüm bulunmalıdır.
2. Hastaların görüntüleme salonuna tek tek alınmaları sağlanmalıdır.
3. Görüntüleme odalarında kontrolsüz girişlerin önlenmesi için kapının dışarıdan açılması engellenmelidir.

Kliniklerde Mahremiyet Uygulamaları

1. Yataklı servise kabul ve taburcu işlemleri esnasında hastanın verdiği bilgileri **üçüncü** kişilerin duyması engellenmelidir.
2. Yataklı servislerde birden fazla hastanın bulunduğu odalarda her yatak arasında bir **perde ya da paravan** bulunmalıdır.
3. Yataklı servislerde ameliyat öncesi **hastaya önlük giydirme** ve bone takma gibi konularda mahremiyete özen gösterilmelidir.
4. Yataklı servislerde ameliyat sonrası hasta servise **nakil edilirken** hasta mahremiyetine özen gösterilmez.
5. Yataklı servislerde **pansuman** esnasında mahremiyete dikkat edilmelidir.
6. Yataklı servislerde **doktor vizite esnasında** mahremiyete dikkat edilmelidir.
7. Yataklı servislerde **hemşire nöbet değişimlerinde** hasta başında yapılan devir teslimde mahremiyete dikkat edilmelidir.
8. Yataklı servislerde **hasta bilgilerinin bulunduğu dosyaların üçüncü kişilerin görmesi** engellenmelidir.
9. Yataklı servislerde **hastaya sürgü veya ördek verirken** mahremiyete dikkat edilmelidir.
10. Yataklı servislerde hasta odalarında bulunan tuvalet ve duş kullanımında mahremiyete dikkat edilmelidir.

Yoğun Bakım Ünitelerinde Mahremiyet Uygulamaları

1. Yoğun bakım ünitesinde her yatak arasında bir perde ya da paravan bulunmalıdır.
2. Yoğun bakım ünitelerinde bilinci kapalı hastanın beden mahremiyetine azami özen gösterilmelidir.

Diyaliz Merkezinde Mahremiyet Uygulamaları

- Diyaliz ünitelerinde hastaların giyinme soyunma işlemini rahatlıkla yapabilmesi için yeterli dolap bulunmalıdır.

Acil Serviste Mahremiyet Uygulamaları

1. Acil servislerde her bir **kabin perde/paravanla** ayrılmalı ve mahremiyete dikkat edilmelidir.
2. Acil servislerde hastanın **taşınması** sürecinde mahremiyete dikkat edilmelidir.
3. Acil servislerde **bilinci kapalı veya hayatını kaybetmiş** olarak acil servise gelen hastanın mahremiyetine dikkat edilmelidir.

Genel Kullanım Alanlarında Mahremiyet

1. Emzirme odalarına perde ve paravan konulmalıdır.
2. Kan alma gibi işlemlerde perde ya da paravan kapatmadan organ açılmamalıdır.
3. **Hasta hakları birimine müracaat** esnasında hasta mahremiyetine dikkat edilmelidir.
4. **Hasta ve refakatçilerin kullandığı ortak alanlar**, bekleme salonları vb. yerlerde mahremiyet korunması yönünde gereken özenli yaklaşım gösterilmelidir.
5. Hastalar mahremiyetin korunması yönünde gereken özen gösterilmez ise **şikayet edebilmelidir.**
6. **Hastalar sağlık kuruluşundan ayrılışlar bile mahremiyet hakları devam etmelidir.**
7. Hastalar mahremiyetin korunmasını açıkça talep edebilirler.
8. **Hastalığın mahiyeti gerekmedikçe hastaların şahsi ve ailevi hayatına müdahale edilmemelidir.**
9. **Hasta harcamalarının kaynağı gizli tutulmalıdır.**
10. Hastalar tedavi süreçleri hakkında sağlık profesyonellerinin hiçbir tesir altında kalmadan karar vermelidir.
11. Ölüm olayı, mahremiyetin bozulması hakkını vermemelidir.

Hasta Hakları Yönetmeliğine Göre

- Hastanın sağlık durumu ile ilgili tıbbi girişim ve değerlendirmelerin gizli bir şekilde yürütülmesini,
- Muayene, teşhis ve tedavinin makul bir gizlilik ortamında gerçekleştirilmesini,
- Tıbben sakınca olmayan hallerde yanında bir yakınının bulunmasına izin verilmesini,
- Tedavisi ile direkt ilgili olmayan kimselerin tıbbi müdahale sırasında bulunmamasını,
- Hastalığın mahiyeti gerektirmedikçe hastanın şahsi ve ailevi hayatına müdahale edilmemesini,
- Sağlık harcamalarının kaynağının gizli tutulmasını,
- Ölüm olayı bile, mahremiyetin ihlal edilmesi hakkını kimseye tanımaz

- **Eğitim verilen sağlık kuruluşlarında, hastanın tedavisi ile doğrudan ilgili olmayanların tıbbi müdahale sırasında bulunması gerekli ise önceden hastanın rızası alınır.**
- Hasta transferi sırasında da mahremiyete önem verilmelidir. Hastanın taşınırken üstü örtülü olmalıdır.
- Hastanın sosyo-kültürel özellikleri nedeni ile gündeme getirdiği mahremiyete ilişkin farklı algı ve beklentileri dikkate alınarak mahremiyet sağlanmalıdır.
- Hastaya karışılmadan yada herhangi bir psikolojik müdahaleye maruz kalmadan hasta, kendi değerlerine sahip olabilmelidir.

- Sağlık Personelinin hasta psikolojisini bilmesi gerekir. Tedavi sürecinin bir bütün olduğu hastanın psikolojik huzurunu temin etmenin de tedavinin bir parçası olduğu unutulmamalıdır.
- Sağlık personeli mahremiyete dikkat etmek için hastadan talep beklemeden gereken tedbiri almalıdır.
- Bayan hastaların erkek personelden ,erkek hastaların bayan personelden çekinmesini ve utanmasını da saygı ile karşılamalı ve hastanın bu isteğine, mahremiyete dikkat ederek hasta üzeri kapatılarak gerekli işlemler yapılmalıdır.

HANGİ DURUMLARDA HASTA MAHREMİYETİ AÇIKLANABİLİR?

- Hastanın kendine ya da yakınlarına zarar verme durumu varsa hekim; hasta yakınlarını korumak adına onlara gerekli açıklamayı yapabilir.
- Hekim hasta ile ilgili teşhisini açıkladığında hasta bu bilgiden olumsuz etkilenecekse hasta yakınlarına açıklayabilir.
- Şüpheli ölüm olayı ve adli vakaların bildirilmesi zorunludur.
- Aile içi şiddet olayı var ise bildirim zorunludur.

KAYITSIZ BİLGİ MAHREMİYETİ

- **Hastanın tıbbi değerlendirmeleri gizlilik içinde yürütülmelidir.** Sağlık çalışanları arasındaki tıbbi bilgi akışı sırasında gizlilik ilkesi korunarak hasta mahremiyetine özen gösterilmelidir. **Bilgiler hastanın izni olmadan üçüncü kişilerle paylaşılamaz.**
- **Hastaya hizmet veren her çalışan,** Hasta ile ilgili özel bilgileri yada görev sırasında şahit olduğu bilgileri başka kurumlar veya kişilere taşımamak bakımından sorumludurlar.

Tıbbi Kayıtlara Erişimde Bilgi Mahremiyeti ve Güvenliği

- Sistemde kayıtlı olan hastaların bilgileri sadece kendilerine yetki verilen sağlık personeli tarafından görülebilir ve değişiklik yapılabilir.
- Çalışanların yer değiştirmesi ve işten ayrılması durumunda bilgi güvenliği açısından personelin şifresi biran önce iptal edilir, kullanıma kapatılır.
- Her çalışan sisteme kendi şifresi ile giriş yapar.
- Hasta kayıtları ve dosyalarına ilgili görevliler dışında ulaşımın engellenmesi için birim bazında önlemler alınır.
- Hasta dosyasını hasta görmek isterse, Birim Sorumlu Hekiminin izni dahilinde bir görevli refakatinde görmesine izin verilebilir.

- **Bilgi güvenliği ve mahremiyet gibi sistemlerin sorunsuz yürüyebilmesinin önünde en büyük güvenlik açığı “İNSAN”dır.**
- Hiçbir güvenlik programı yada sistemi sizin yaptığınız hatayı tamamen engelleyemez yada telafi edemez.

İHLALLER DAHA ÇOK KAMU HASTANELERİNDE GERÇEKLEŞİYOR

- Yapılan araştırmalarda mahremiyet hakkının ağırlıklı olarak **Kamu Hastanelerinde ve hastanelerin acil servislerinde ihlal edildiği görülmektedir.**
- Kamuya ait sağlık kurumlarında yaşanan hasta yığılımı ve her geçen gün artan yoğunluk ve hastaların bilgisizliği ve çaresizliği mahremiyet ihlallerine yeterince zemin hazırlamaktadır.

MAHREMİYET İHLALİNİN NEDENLERİ NELER OLABİLİR?

PROBLEMİN TEMEL KAYNAĞI SAĞLIK SİSTEMİNDEKİ SIKINTILAR

- **Sağlık çalışanlarının hasta haklarını bilmemesi,**
- Sağlık çalışanlarının **bireysel** kusurlu davranışları
- Çalışanlardaki **yoğun iş yükü,**
- Çalışanların **görev ve yetki** dağıtımında eşitsizlik
- Çalışma **koşullarında düzensizlik ve huzursuzluk**
- **Fiziki alt yapı eksiklikleri**
- **Personel yetersizliği** gibi birçok unsur göze çarpmaktadır.

Hastanın mahremiyetine saygı gösterilmesi **Sağlık Hizmetlerinin sunumunda temel alınması gereken önemli bir değerdir.**

TEŞEKKÜR EDERİM.